

Interview **Susan Pinker, psycholoog**

Mannen succesvoller? Het ligt er maar aan hoe je succes definieert, zegt de Canadese ontwikkelingspsycholoog en journalist Susan Pinker. Ze onderzocht de sekseparadox: waarom meisjes slimmer zijn en mannen uiteindelijk toch hun baas worden. Door **Suzanne Weusten**

Hij wil geld, zij gelukkig zijn

Op een ochtend, drie jaar geleden, sloeg ik de krant open. Ik zag het portret van een voormalige patiënt van me, nu een internationaal bekende ontwerper. Een week later las ik een profiel van hem in *The New York Times*. Ik was verbaasd. De man die destijds als jongetje in mijn praktijk kwam, vertelde nu zijn succesverhaal in de media.'

Met deze paradox begon de zoektocht van de Canadese ontwikkelingspsycholoog en journalist Susan Pinker (51) naar het antwoord op de vraag waarom meisjes – gemiddeld – op school de jongens de baas zijn, terwijl die verhouding later op het werk bijna omgekeerd is. Dan bezetten de mannen de banen in de hogere regionen en verdienen ze gemiddeld meer dan vrouwen.

In de praktijk die ze twintig jaar voerde als ontwikkelingspsycholoog zag Pinker voornamelijk jongens. Jongens met ADHD, met leerproblemen, met het syndroom van Asperger. En als columnist voor de Canadese krant *Globe and Mail* kreeg ze van vrouwen andere brieven dan van mannen. Vrouwen schreven over de druk om te voldoen aan verwachtingen van hun omgeving, over de ingewikkelde combinatie van werk en gezinsleven. Mannen vroegen advies over hun carrière.

Pinker sloot haar praktijk, reduceerde haar wekelijkse column tot eens in de veertien dagen en verdiepte zich in een onderzoek dat tweeënhalf jaar duurde. Hoe komt het dat jongens als ze eenmaal aan het werk zijn, de andere sekse inhalen?

Susan Pinker – klein, tenger, donkere krullen – vertelt tijdens haar bezoek aan Amsterdam hoe haar observaties haar inspireerden tot het schrijven van *De sekseparadox. Mannen, vrouwen en hun kansen op succes*. Vanochtend, in het vliegtuig, las ze nog in *The Economist* hoe gevaarlijk het is te schrijven over biologische verschillen tussen mannen en vrouwen. 'Er zijn landen waar vrouwen geen financiële zaken mogen doen, daar wordt de biologie gebruikt om vrouwen klein te houden.'

Vrouwen zijn biologisch gezien sterker dan mannen. Het vrouw-zijn biedt volgens u een bescherming van de wieg tot het graf. Welk bewijs is daarvoor?

'Meisjes zijn genetisch sterker dan jongens, dat begint al in de baarmoeder. Jongetjes zijn vatbaarder voor allerlei vormen van stress. In Canada hebben we een erg vervuilde streek met veel zware industrie, Chemical Valley. Demografen hebben ontdekt dat er twee keer zo veel meisjes worden geboren. Niemand weet precies hoe dat komt.'

'Misschien worden meisjes beter beschermd doordat ze twee x-chromosomen hebben: als er een wordt beschadigd, hebben ze altijd nog een reserve. Maar ook hormonen spelen een rol. Van testosteron is bekend dat het kracht en uithoudingsvermogen geeft, maar het kan ook de immuunreactie van het lichaam verminderen.'

'Uit onderzoek naar overlevingscijfers in ziekenhuizen blijkt dat mannen veel gevoeliger zijn voor infecties als ze geopereerd zijn dan

Susan Pinker: 'Als je sekseverschillen erkent, creëer je meer gelijkheid'. Foto Jean-Pierre Jans / de Volkskrant

vrouwen. Dat is de paradox van testosteron.

'Van oxytocine, een vrouwelijk hormoon, weten we dat het beschermt tegen stress. Het ontspant, bewerkstelligt vriendschappelijke reacties en uit experimenteel onderzoek blijkt zelfs dat het helpt bij het lezen van andermans emoties en dat het empathie verhoogt.'

'Er zijn natuurlijk altijd individuele verschillen, ik heb het niet over zwart of wit of over Mars en Venus. Maar gemiddeld gemeten hebben vrouwen een grotere veerkracht, ze leven langer (zie kader) en hebben een groter sociaal netwerk. Epidemiologen beginnen het verband te zien tussen de sociale netwerken van vrouwen en hun langere leven. Wie krijgen als volwassenen de ziekte van Alzheimer, wie gaan eerder dood? Dat zijn de mensen die geïsoleerder leven, met kleine sociale netwerken.'

Waarom hebt u gezonde meisjes vergeleken met jongens met stoornissen? Is dat niet vreemd?

'Op het eerste gezicht is dat inderdaad een vreemde vergelijking. Maar ik heb extremen vergeleken. Ik keek naar jongens met proble-

'Vrouwen besteden hun tijd liever aan mensen dan aan dingen'

men en aan de andere kant van het spectrum naar super presterende meisjes, om te illustreren wat er in het midden zit. Ik zocht een antwoord op de paradox van de vraag. Je zou verwachten dat jongens die worstelden op school later geen succes zouden hebben, en dat de meisjes die altijd zo braaf waren, als volwassenen de jongens voorbij zouden streven in ambitie en geld.'

Het feit dat meisjes beter presteren op school en meer zelfdiscipline hebben, wordt niet vertaald in succes op de werkvloer. Hoe verklaart u dat?

'Daar heb ik me ook het hoofd over gebroken. Ik ontdekte dat rond de adolescentie mannen een groeispurt maken. Dan maken ze een inhaalslag. En daarna hangt het ervan af hoe je succes definieert. Als succes betekent: veel geld verdienen, zijn mannen in het voordeel. Maar als je succes ziet als geluk, langer leven, verschillende doelen bereiken, lopen de vrouwen voorop. Dat is voor alle culturen zo, dus het is een sekseparadox.'

'Volwassen vrouwen leiden weliswaar vaker aan depressies en hebben vaker angststoornissen,

Jongens zijn onrustiger, meisjes leren beter

Het boek van Susan Pinker is doorspekt met statistische gegevens over verschillen tussen jongens en meisjes, op school, de universiteit en later op de werkvloer. Pinker benadrukt dat statistieken niets zeggen over de individuele keuzen en dat er natuurlijk altijd uitzonderingen zijn. Vrouwen zijn empathischer, maar dat betekent niet dat er geen empathische mannen zijn. Jongens hebben drie keer zo vaak gedragsstoornissen en drie zo

maar ze zijn ook tevredener met hun werk en gelukkiger. Totdat hun ambitie hen brengt bij de mannelijke standaard. Dan neemt hun tevredenheid af.'

Een centraal thema in uw boek is de mannelijke norm voor succes. U noemt dit het 'vanilla male model'. Wat bedoelt u daarmee?

'Weet je hoe een blender werkt? De basis is vanille-yoghurt en als je er aardbeien of perziken bij doet, verkleurt de yoghurt. Vrouwen zijn in het vanillemodel een soort aange-

vaak lees- en taalproblemen. Ze zijn onrustiger en beweeglijker en kunnen op jonge leeftijd minder goed hun impulsen beheersen. Meisjes daarentegen spreken en schrijven gemiddeld vloeiender. Ze praten eerder en sneller, gebruiken meer woorden, produceren langere zinnen en maken minder fouten.

De afgelopen dertig jaar hebben meisjes en vrouwen in het onderwijs een enorme vooruitgang geboekt. Op Amerikaanse universi-

teiten zijn de meisjes inmiddels in de meerderheid. Ook op Nederlandse universiteiten studeren inmiddels meer meisjes dan jongens.

Mannen nemen meer risico's, krijgen meer ongelukken, worden vaker ziek en sterven jonger. Ze drinken en roken meer en gebruiken vaker dodelijke wapens.

Susan Pinker, *De sekseparadox. Mannen, vrouwen en hun kansen op succes*. Contact, 2008.

teiten zijn de meisjes inmiddels in de meerderheid. Ook op Nederlandse universiteiten studeren inmiddels meer meisjes dan jongens.

Mannen nemen meer risico's, krijgen meer ongelukken, worden vaker ziek en sterven jonger. Ze drinken en roken meer en gebruiken vaker dodelijke wapens.

Wen denken toch altijd dat manne sterker en beter zijn. En nu blijkt dat vrouwen, als je hun keuze langs een andere meetlat legt, helemaal niet in het nadeel zijn.'

Welke keuzen maken vrouwen?

'Vrouwen zijn meer geïntere-seerd in de intrinsieke beloning van het werk. Ze worden vooral gedreven door de inhoud van hun vak en minder door een hoger salaris of de status. En hoe hoger de opleiding, hoe meer belang ze heft ten aan autonomie en intrinsiek

beloning. Die voorkeuren zie je terug in de keuzen die ze maken.'

'De laatste veertig jaar hebben vrouwen een enorme inhaalslag gemaakt in de wetenschap en in de techniek. Ze kunnen het dus, maar de statistieken laten zien dat ze het niet altijd willen. Vrouwen verlaten bijna drie keer vaker hun carrière in de bètawetenschappen en de techniek voor een ander beroep. Ze worden liever docent dan ingenieur, liever arts dan specialist. Ze besteden hun tijd liever aan mensen dan aan dingen.'

'Maar vrouwen verschillen onderling ook. Volgens de critici van mijn boek zouden types als Hillary Clinton en Margaret Thatcher niet bestaan, als je mijn redenering volhoudt. Maar ze bestaan wel. Vrouwen zijn niet allemaal hetzelfde. Ze zijn onder te verdelen in drie groepen. Ongeveer twintig procent is gericht op thuis en gezin, twintig procent op carrière, en de rest wil werk en gezin combineren. Bij mannen is het beeld anders: driekwart is carrièregericht.'

U pleit voor een erkenning van de biologische verschillen. Maar zoals u al zei: dat kan gevaarlijk zijn. Het kan worden gebruikt om vrouwen terug te sturen naar de keukens.

'Ik denk dat we vrouwen een dienst zouden bewijzen door hun ongelooflijke natuurlijke kracht te erkennen. Als je sekseverschillen erkent, creëer je meer gelijkheid. Biologie kan worden misbruikt, maar voor ons in het Westen is dat verleden tijd. Neem het salaris. In veel studies is gevonden dat mannen agressiever en met beter resultaat onderhandelen over salaris. Dan kun je twee dingen doen. Volgens het vanillemodel zou je vrouwen moeten leren ook zo te onderhandelen. Als ze zich niet als mannen gedragen, worden ze ook niet betaald als mannen. Maar je kunt ook erkennen dat vrouwen minder agressief onderhandelen en het beloningssysteem transparant maken. Dan laat je de hoogte van het salaris niet over aan het individu. Op de universiteit waar ik werkte, wist niemand van elkaar wat hij verdiende. De verschillen waren groot. Maar nu iedereen van elkaar kan zien wat hij verdient, zijn de verschillen kleiner.'

Moeten we dus accepteren dat er zo weinig vrouwen zijn aan de top?

'Ik ben wetenschapper, geen politicus. Ik zeg niet dat het één beter is dan het ander. Ik pleit niet voor één norm, maar voor meer flexibiliteit, voor meer keuzen op het menu. We moeten niet bang zijn voor de verschillen. De meer traditionele feministen reageren boos, nerveus en geschokt op mijn boek, maar ik benader het met een open geest, niet vanuit een ideologisch perspectief. Ik denk dat het juist interessant is.'

Bent u zelf niet een goed voorbeeld van de mannelijke norm voor succes? U bent academisch opgeleid, u hebt status, krijgt internationale aandacht.

'O nee, als ik zou moeten voldoen aan de mannelijke norm voor succes, zou ik dit niet doen. Jij ook niet trouwens. Dan zouden we bankdirecteur zijn of eigenaar van een kaasfabriek. We zouden meer geld verdienen, maar we zouden ook ongelukkiger zijn.'